

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije

Langusova ulica 4, 1535 Ljubljana

T: 01 478 80 00
F: 01 478 81 39
E: gp.mzi@gov.si
www.mzi.gov.si

Številka: 3722-2/2016/29-02011413

Datum: 23. 5. 2016

Poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora in ocena uporabe zračnega prostora 2015

za Odbor:

mag. Alojz Krapež
Predsedujoči

Odboru za upravljanje zračnega prostora
Republike Slovenije

Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Odbor) je v skladu z:

- Uredbo Komisije (ES) št. 2150/2005 z dne 23. decembra 2005 o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (v nadaljnjem besedilu: Uredbe EU FUA)
- Uredba (ES) št. 551/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o organiziranosti in uporabi zračnega prostora na enotnem evropskem nebu (uredba o zračnem prostoru), ki je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009
- Eurocontolovimi specifikacijami (*EUROCONTROL Specification for the application of the Flexible Use of Airspace (FUA) – ECTRL SPEC*), in
- Protokolom za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije (2014)

pripravil poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora in oceno uporabe zračnega prostora v letu 2015.

Poročilo temelji na poročilih oz. podatkih, ki so jih posredovali Vojaški letalski organ, Javna agencija za civilno letalstvo RS (v nadaljnjem besedilu: agencija), Celica za upravljanje zračnega prostora RS (v nadaljnjem besedilu: Celica), Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o., ter Ministrstvo za obrambo.

Poročilo zajema obdobje leta 2015 oziroma kot navedeno.

I. Poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora 2015

1. Pravne podlage

Uredba (ES) št. 551/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. marca 2004 o organiziranosti in uporabi zračnega prostora na enotnem evropskem nebu (uredba o zračnem prostoru), ki je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1070/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 v drugem odstavku členu 7 določa: »Države članice pošljejo Komisiji letno poročilo o uporabi koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora v svoji pristojnosti v okviru skupne prometne politike.«

Uredba Komisije (ES) št. 2150/2005 z dne 23. decembra 2005 o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (v nadaljnjem besedilu: Uredbe EU FUA) v členu 8 (Poročanje) določa: »Pri letnem poročanju o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora iz člena 7(2) Uredbe (ES) št. 551/2004 države članice navedejo podatke, ki so podrobno določeni v Prilogi k tej uredbi.« Priloga II nadalje določa seznam elementov, potrebnih za letno poročilo o izvajanju prilagodljive uporabe zračnega prostora:

- splošen opis nacionalne organizacije in odgovornosti na ravni 1, ravni 2 in ravni 3 koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora,
- ovrednotenje delujočih sporazumov, postopkov in podpornih sistemov, ustanovljenih na strateški, predtaktični in taktični ravni upravljanja zračnega prostora. To vrednotenje se opravi v zvezi z varnostjo, zmogljivostjo zračnega prostora, učinkovitostjo in prilagodljivostjo operacij zrakoplovov vseh uporabnikov,
- problemi pri izvajanju te uredbe, sprejeti ukrepi in potrebe po spremembah,
- izidi nacionalnih inšpekcijskih pregledov, statističnih raziskovanj in revizij varnosti,
- sodelovanje med državami članicami pri upravljanju zračnega prostora in zlasti pri ustvarjanju in upravljanju čezmejnega zračnega prostora in čezmejnih dejavnosti.

Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 390/2013 z dne 3. maja 2013 o določitvi načrta izvedbe za navigacijske službe zračnega prometa in funkcije omrežja v Prilogi V (seznam podatkov, ki jih je treba zagotoviti za namen te uredbe) v točki (j) nalaga, da nacionalni nadzorni organi zbirajo in dajo na voljo informacije o tem, kako nacionalni organi/organi funkcionalnega bloka zračnega prostora uporabljajo koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora, da se zagotovijo optimalne koristi za civilne in vojaške uporabnike zračnega prostora.

2. Izpolnjevanje obveznosti poročanja

Za Republiko Slovenijo izvršuje obveznost poročanja pristojni organ javna agencija za civilno letalstvo RS (v nadaljnjem besedilu: agencija) z izpolnjevanjem vprašalnika »SES and EASA BR IMPLEMENTATION Questionnaire Part I«, ki ga po uskladitvi z vsemi deležniki, tudi Ministrstvom za infrastrukturo in Ministrstvom za obrambo, v funkciji organizacij, katerih predstavniki so imenovani v Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, posreduje Evropski agenciji za varnost v letalstvu (EASA). Obveznost agencije kot nacionalnega nadzornega organa, da izpolnjuje te vprašalnike, izhaja iz člena 15 (Poročanje o varnostnem nadzoru) Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 1034/2011 z dne 17. oktobra 2011 o nadzoru varnosti pri upravljanju letalskega prometa in službah letalske navigacije in spremembi Uredbe (EU) št. 691/2010.

Obveznost poročanja po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) št. 390/2013 (načrt izvedbe) izvaja agencija preko poročanja »PP RP2, Annual Monitoring Report 2015« Organu za oceno uspešnosti.

3. Javnost dela

Navkljub temu, da je obveznost podajanja informacij o tem, kako nacionalni organi/organi funkcionalnega bloka zračnega prostora uporabljajo koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora, da se zagotovijo optimalne koristi za civilne in vojaške uporabnike zračnega prostora, naložena pristojnemu nacionalnemu nadzornemu organu (agenciji), se je Odbor zavezal o objavah na spletnih straneh. Tako organizaciji oz. ministrstvu, katerih člani konstituirajo Odbor, objavljajo na svojih spletnih straneh informacije o prilagodljivi uporabi zračnega prostora, Protokolu in delu Odbora.

- spletna stran odbora na straneh Ministrstva za infrastrukturo:
http://www.mzi.gov.si/si/delovna_podrocja/letalstvo/odbor_za_upravljanje_zracnega_prostora_republike_slovenije/
- Spletna stran odbora na straneh Ministrstva za obrambo:
http://www.mo.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/drugo/

4. Splošen opis nacionalne organizacije in odgovornosti na ravni 1, ravni 2 in ravni 3 koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Uredba o izvajanju Uredbe Komisije (ES) o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (Uradni list RS, št. 81/2013) je določila pristojne organe, njihove naloge in nadzor v zvezi z izvajanjem Uredbe Komisije (ES) št. 2150/2005.

a. Nivo strateškega upravljanja zračnega prostora – raven 1

Naloge strateškega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 4. člena, naloge ocenjevanja varnosti iz 7. člena in naloge poročanja iz 8. člena Uredbe 2150/2005/ES izvaja ministrstvo, pristojno za promet, v sodelovanju z ministrstvom, pristojnim za obrambo. Za ta namen je bil ustanovljen Odbor za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Odbor). Predloge odločitev in drugih strokovnih gradiv v zvezi z nalogami na nivoju strateškega upravljanja zračnega prostora iz prvega odstavka 2. člena Uredbe o izvajanju Uredbe Komisije (ES) o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora (Uradni list RS, št. 81/2013) (v nadaljnjem besedilu: uredba o izvajanju uredbe) pripravlja Odbor, ki sta ga ustanovita ministrstvo, pristojno za promet, in ministrstvo, pristojno za obrambo.

b. Nivo predtaktičnega upravljanja zračnega prostora – raven 2

Naloge predtaktičnega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 5. člena Uredbe 2150/2005/ES opravlja Celica. Člane Celice izmed zaposlenih v Slovenski vojski, Agenciji Republike Slovenije za okolje in v javnem podjetju Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o.,

so soglasno imenovali minister, pristojen za promet, minister, pristojen za obrambo, in minister, pristojen za meteorologijo. Slovenska vojska, Agencija Republike Slovenije za okolje in javno podjetje Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o., opredelijo naloge v zvezi s prilagodljivo uporabo zračnega prostora v delovnih procesih pristojnih služb in enot Slovenske vojske, letalskih meteoroloških služb in služb zračnega prometa.

Celica samostojno izvaja naloge, ki so opredeljene v točkah b, c, d, f, g, l in n prvega odstavka 4. člena Uredbe 2150/2005/ES, za potrebe odbora in pristojnih ministrstev pa opravlja operativne naloge, ki so opredeljene v točkah e, h, i, j, k in m prvega odstavka 4. člena Uredbe 2150/2005/ES. Celica sprotno seznanja Odbor s sprejetimi odločitvami in odprtimi vprašanji upravljanja zračnega prostora.

Administrativne in druge podporne naloge za opravljanje nalog Celice zagotavlja javno podjetje Kontrola zračnega prometa Slovenije, d.o.o. (v nadaljnjem besedilu: KZPS). Drugi stavek tretjega odstavka 4. člena nacionalne Uredbe o izvajanju Uredbe določa, da se tekoča zbirka arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice se hrani na ministrstvu, pristojnem za promet. Glede na to, da ni praktične rešitve za izvedbo tega, t.j. prenosa tekoče zbirke arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice, je Odbor zaprosil KZPS, da hrani tekočo zbirko arhivskega gradiva v zvezi z delovanjem Celice 10 let oziroma, da se opredeli glede roka hrambe tega gradiva. KZPS je sporočila Odboru, da bo zbirko arhivskega gradiva hranilo 10 let.

c. Nivo taktičnega upravljanja zračnega prostora – raven 3

Naloge taktičnega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije iz 6. člena Uredbe 2150/2005/ES opravljajo izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa ter nadzorne vojaške enote neposredno in po svojih operativnih enotah – centrih za kontrolo zračnega prometa, centru za nadzor in kontrolo zračnega prostora ter na območju, na katerem se izvajajo dejavnosti, zaradi katerih se zahteva rezervacija ali omejitev zračnega prostora.

Izvajalci navigacijskih služb zračnega prometa in nadzorne vojaške enote zagotovijo, da njihove službe in enote opravljajo naloge iz 6. člena Uredbe 2150/2005/ES. V ta namen te službe in enote vzpostavijo ustrezne postopke usklajevanja in izmenjave informacij ter zagotavljajo varnost pri upravljanju interakcij med civilnimi in vojaškimi leti.

d. Ustanovitev Odbora in imenovanje članov Celice

V letu 2014 sta ministra, pristojna za promet in obrambo formalno ustanovila Odbor (Sklep o ustanovitvi Odbora za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, št. 3722-2/2014/13 z dne 18. 3. 2014 nato so ministri, pristojni za promet, obrambo in kmetijstvo in okolje (za letalsko meteorologijo) formalno imenovali člane Celice (Sklep o imenovanju članov Celice za upravljanje zračnega prostora Republike Slovenije, 3722-2/2014/14 z dne 25. 3. 2014). Vsi pristojni organi in organizacije so imenovali člane Odbora in Celice.

V skladu s tretjim odstavkom člena 4 Uredbe Komisije (ES) št. 2150/2005 je bila Evropska komisija o osebah ali organizacijah, ki so odgovorne za izvajanje nalog strateškega upravljanja zračnega prostora Republike Slovenije obveščena o ustanovitvi Odbora in imenovanih članih.

e. Delovanje Odbora in Celice

Odbor se sestaja redno, enkrat v letu. Celica deluje in o svojem delu obvešča Odbor.

5. Ovrednotenje delujočih sporazumov, postopkov in podpornih sistemov, ustanovljenih na strateški, predtaktični in taktični ravni upravljanja zračnega prostora v zvezi z varnostjo, zmogljivostjo zračnega prostora, učinkovitostjo in prilagodljivostjo operacij zrakoplovov vseh uporabnikov.

a. Vzpostavitev okvirnih dogovorov in pregledi že uveljavljene prakse, ki so jih razvili civilni in vojaški organi za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Naloga Celice je vzpostaviti okvirne dogovore in pregledati že uveljavljene prakse, ki so jih razvili civilni in vojaški organi za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora in seznaniti Odbor z že vzpostavljenimi praksami oz. dogovori, kot so:

- (a) postopki dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni;
- (b) postopek rednega pregleda potreb uporabnikov;
- (c) postopki odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora;
- (d) postopek opredelitve začasnih struktur in postopkov zračnega prostora zaradi ponudbe več možnosti glede rezervacij zračnega prostora in glede prog.

Celica je pregledala že uveljavljene prakse in okvirne dogovore o uporabi struktur za posebne namene (angl.: *Special Use Airspace*, v nadaljnjem besedilu: SUA).

Glede postopkov dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni Celica deluje preko Združenega operativnega centra Slovenske vojske (v nadaljnjem besedilu: ZOC), ob koordinaciji z Območno kontrolo zračnega prometa (v nadaljevanju OKZP). Postopki so opredeljeni v postopkovniku ZOC¹, ki opredeljuje uporabo Osrednjega vadišča OSVAD Poček/Postojna, in Navodilu za izvajanje postopkov pri poletih prestreznikov zveze NATO (interno navodilo Območnega centra za kontrolo zračnega prometa - OKZP), ki opredeljuje načine rezervacije in uporabe začasno oddeljenega zračnega prostora (angl. *temporary segregated area*, v nadaljnjem besedilu: TSA).

Postopke odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora, ima ZOC opredeljene v postopkovniku, in sicer da se najave oz. potrebe usklajuje 60 dni vnaprej. S tem se potrebe redno pregledujejo. Celica je tudi naložila ZOC, da od uporabnikov zračnega prostora nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna za potrebe brezpilotnih letal zahteva bolj smiselno načrtovanje (krajša delovna okna ali prekinitve aktivnosti)².

Postopki odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora, so predpisani in medsebojno usklajeni v zgoraj navedenih dokumentih.

Postopek opredelitve začasnih struktur in postopkov zračnega prostora zaradi ponudbe več možnosti glede rezervacij zračnega prostora in glede prog se izvaja, saj je SUA zasnovan modularno in prilagodljiv glede na potrebe.

Celica ne poroča o potrebi za vzpostavitev dodatnih okvirnih dogovorov za lažjo uporabo koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora.

Odbor ugotavlja, da so vzpostavljeni postopki dodeljevanja struktur zračnega prostora na dnevni ravni, postopek rednega pregleda potreb uporabnikov, postopki odobritev dejavnosti, ki zahtevajo rezervacijo ali omejitev zračnega prostora ter postopek opredelitve začasnih struktur in postopkov zračnega prostora zaradi ponudbe več možnosti glede rezervacij zračnega prostora in glede zračnih poti. Glede na to, da Odbor ni prejel predlogov in pripomb glede navedenih postopkov, se podaja mnenje, da so vzpostavljeni postopki ustrezni.

b. Določitev meril in postopkov, ki omogočajo ustvarjanje in uporabo prilagodljivih prečnih in navpičnih mej zračnega prostora, potrebnih za upoštevanje raznih variacij poti letov in kratkoročnih sprememb letov

Formalni postopki glede na poročanje Celice niso vzpostavljeni.

V preteklem letu je Celica predlagala spremembo načina aktivacije posameznih modulov v območju nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna. Do uveljavitve spremembe je mogoče posamezne module 6A, 6B in 6C uporabljati le skupaj. Ker se je ugotovilo, da nekateri tipi zrakoplovov pri določenih nalogah potrebujejo drugačne kombinacijo uporabo modulov (5, 6B in 6C, brez 6A) se spreminja način kombinacije aktivacije posameznih modulov. Ta

¹ SOP št. 13-0010: Zapora zračnega prostora (začasna omejitev in prepoved uporabe zračnega prostora) pri delovanju enot SV na poligonu Postojna, št. 804-99/2013-1 z dne 30. 4. 2013

² Tako ZOC kot VLO sta z dopisom februarja 2016 od uporabnikov Osrednjega vadišča OSVAD Poček/Postojna zahtevala ustrežnejše načrtovanje zapor zračnega prostora.

sprememba omogoča manjše omejitve pri uporabi zračnega prostora za druge uporabnike. Ustrezno se izvede sprememba v Zborniku letalskih informacij (AIP) Slovenije.

Celica je sodelovala z ministrstvom, agencijo in Odborom v zadevah glede odprave ugotovitev EASA – nudila je strokovno pomoč pri pripravi sprememb zapisa v Zborniku letalskih informacij glede vojaških vadbenih con (TA1, TA2 in TA3).

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede meril in postopkov, ki omogočajo ustvarjanje in uporabo prilagodljivih prečnih in navpičnih mej zračnega prostora, potrebnih za upoštevanje raznih variacij zračnih poti in kratkoročnih sprememb letov ustrezne.

c. Ocena nacionalnih struktur zračnega prostora in omrežja rut

Celica ocenjuje, da so trenutne SUA zasnovani z upoštevanjem koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora in sicer modularno, in so umeščene na način, ki omogoča njihovo smiselno uporabo glede na dejanske potrebe uporabnikov.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede nacionalnih struktur zračnega prostora in omrežja rut ustrezne.

d. Določitev pogojev, v katerih so za separacijo med civilnimi in vojaškimi leti odgovorne enote služb zračnega prometa

Pogoji separacije so že določeni za vsak SUA, za morebitna prestrezanja in so vključeni v interna navodila izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa. Vojaški zrakoplovi morajo spoštovati meje SUA, službe kontrole zračnega prometa pa predpisane razdalje od SUA. Določeni so tudi pogoji za izredne koordinacije za primere letala v sili, »*medical*« lete in podobne.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede določitev pogojev, v katerih so za separacijo med civilnimi in vojaškimi leti odgovorne enote služb zračnega prometa, ustrezne.

e. Pogajalski postopki in prednostna pravila za dodeljevanje zračnega prostora

Osnovne prioritete za uporabo TSA so določene v tehničnem sporazumu³ (angl. *Technical Agreement*) med NATO in Republiko Slovenijo. Celica meni, ker še ni bila izražena potreba po izdelavi in določitvi dodatnih prioritet, da se vse aktivnosti dogovarjajo ob pripravah na večje vaje in dogodke, kjer vedno sodelujeta vsaj dva predstavnika Celice. Tako je Celica sodelovala v pripravi in izvajanju vaj *Adriatic Strike 2015*, *Ramstein Guard 2015* ter *Immediate response 2015* v zadevah organizacije uporabe zračnega prostora.

Odbor ugotavlja, da so glede na potrebe obstoječe ureditve glede pogajalskih postopkov in prednostnih pravil za dodeljevanje zračnega prostora, ustrezne.

6. Problemi pri izvajanju te uredbe, sprejeti ukrepi in potrebe po spremembah.

Odbor ni prejel predlogov za spremembo nacionalnih ureditev v zvezi s konceptom prilagodljive uporabe zračnega prostora.

Odbor je v letu 2015 prevzel v usklajevanje in reševanje aktivnosti za odpravo ugotovitev standardizacijske inšpekcije Evropske agencije za varnost v letalstvu (EASA).

a. Standardizacijska inšpekcija EASA

³ »*Technical Arrangement between COM HQ AIRCOM on behalf of Supreme Headquarters Allied Power Europe (SHAPE) and The Slovenian Ministry of Defense on behalf of The Republic of Slovenia*« z dne 19. 7. 2013

V marcu 2015 je v Sloveniji potekala standardizacijska inšpekcija Evropske agencije za varnost v letalstvu (EASA). Področje pregleda so bile navigacijske službe zračnega prometa, upravljanje zračnega prometa ter poročanje. Pregledovali so se pristojni organi, ter delo KZPS in Agencije za okolje kot izvajalcev navigacijskih služb zračnega prometa. Podanih je bilo 27 ugotovitev, ki se nanašajo na pristojne organe, ter 20 drugih predhodnih ugotovitev, ki se nanašajo na izvajalca navigacijskih služb zračnega prometa.

Inšpekcija je podala tudi dve opažanji pri izvajalcu navigacijskih služb v zvezi z izvajanjem prilagodljive uporabe zračnega prostora.

Odbor je v letu 2015 prevzel v usklajevanje in reševanje aktivnosti za odpravo ugotovitev standardizacijske inšpekcije Evropske agencije za varnost v letalstvu (EASA) in izvedel večino vmesnih aktivnosti (t. i. »actions«).

7. Posvetovanje z uporabniki zračnega prostora

Odbor v letu 2015 ni uspel izvesti posvetovanja z uporabniki zračnega prostora. Ker je bila obveznost izvedbe posvetovanja tudi ena od aktivnosti za odpravo ugotovitev EASA, je Odbor najprej zaprosil za prenos roka za izvedbo posvetovanja do konca februarja 2016. EASA se je strinjala s predlogom.⁴

Dne 19. 2. 2015 je Ministrstvo za obrambo organiziralo redni letni posvet med Slovensko vojsko, ministrstvom, ter uporabniki zračnega prostora - predstavniki javnih letališč Postojna, Divača in Portorož, predstavniki Združenja lastnikov letal in pilotov AOPA Slovenija. Osrednja tema posveta je bila souporaba zračnega prostora nad Osrednjem vadiščem OSVAD Poček/Postojna.

Kljub zamudi v letu 2015 bo Odbor, kot je odločil na svoji prvi seji, posvetovanje z uporabniki zračnega prostora organiziral enkrat letno, predvidoma v prvi polovici leta, v skladu s Protokolom o upravljanju zračnega prostora Republike Slovenije.

8. Izidi nacionalnih inšpekcijskih pregledov, statističnih raziskovanj in revizij varnosti

a. Pristojna organa za nadzor

Pristojna organa za nadzor nad izvajanjem odločitev v zvezi s strateškim upravljanjem zračnega prostora ter za nadzor nad predtaktičnim in taktičnim upravljanjem zračnega prostora za statistično raziskovanje in revizijo varnosti sta agencija in Vojaški letalski organ, vsak za svoje področje pristojnosti.

Nadzorna organa za vsako koledarsko leto, na zahtevo pristojnih ministrstev in Celice pa tudi kadar koli med letom, poročata o izvajanju te uredbe in vprašanjih iz svoje pristojnosti iz Uredbe 2150/2005/ES.

b. Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije

Agencija v letu 2015 ni opravila *on-site* nadzora izvajanja določil Uredbe Komisije (ES) št. 2150/2005 pri izvajalcu navigacijskih služb zračnega prostora KZPS, d.o.o. V potrjenem načrtu nadzorov za obdobje 2016/2017 je nadzor načrtovan za mesec april 2016 ter mesec april 2017.

Agencija je v letu 2015 sodelovala v zadevah odprave ugotovitev skupaj z ministrstvom, Odborom in Celico, skladno z potrjenim korektivnim načrtom odprave nepravilnosti.

⁴ Javno posvetovanje z uporabniki zračnega prostora je Odbor izvedel 12. 2. 2016.

Agencija spremlja in sodeluje pri aktivnostih Odbora in Celice. Na podlagi le tega je agencija seznanjena z delovanjem nivojev 1 in 2, kot zahteva Uredba Komisije (ES) št. 2150/2005. Nima pripomb na način delovanja strateškega nivoja FUA.

c. Vojaški letalski organ

Na poziv o opravljenih nadzorih za svoje področje pristojnosti je poročal Vojaški letalski organ (v nadaljnjem besedilu: VLO). V maju 2015 je izvedel strokovni nadzor v enoti nadzora in kontrole zračnega prostora, ki je struktura Slovenske vojske, zadolžena za izvajanje nivoja 3 - taktičnega upravljanja zračnega prostora.

VLO še ugotavlja, da se nadalje uporablja standardni operativni postopek (SOP), s katerimi se zagotavlja pravilna, pravočasna in natančna izvedba vseh aktivnosti za začasno omejitvev in prepoved uporabe zračnega prostora oziroma zapore zračnega prostora nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna, določa odgovorno osebo za napoved in izvedbo zapor zračnega prostora, postopke ob pričetku aktivnosti, med aktivnostjo in po končani aktivnosti na poligonu, kakor tudi postopke za primere izrednih dogodkov, ko je potrebno zaradi nujnega primera prekiniti bojno delovanje in začasno odpreti zračni prostor za varen prelet zračnega prostora, ki je zaprt zaradi vojaških aktivnosti. VLO nadalje ugotavlja obstoj ustreznega sporazuma o izmenjavi radarskih podatkov z izvajalcem navigacijskih služb zračnega prometa⁵ ter da za izvajanje poslanstva enote nadzora in kontrole zračnega prostora od KZPS prejema načrte letov v zračnem prostoru Republike Slovenije.

9. Usposabljanja in strokovne kompetence osebja, ki izvaja naloge ravni 2 in 3 izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora

Odbor je na svoji prvi seji sklenil, da se v zvezi z usposabljanjem osebja, ki izvaja naloge Celice, smiselno sledi smernicam dokumenta Funkcionalnega bloka zračnega prostora Srednje Evrope (v nadaljnjem besedilu: FAB CE) »FAB Central Europe Implementation Phase: Updated/newly created training material for AMC/FMP staff« in »FAB Central Europe Implementation Phase: Identification and Plan for the Implementation of the Common Competence Scheme for AMC/FMP Staff«.

Odbor je naložil Celici, da poroča Odboru o izvedenih usposabljanjih. Celica ugotavlja, da je trenutno osebje Celice kompetentno na področjih, na katerih deluje. Za delovanje na ravni 2 in 3 bo potrebno usposobiti člane Celice in dodatno osebje, kateremu bodo delegirane posamezne naloge, kot so izdelava dnevnih planov (*AUP - Airspace Use Plan*) in njihova distribucija. O izvedenih usposabljanjih Celica ni poročala.

10. Sodelovanje med državami članicami pri upravljanju zračnega prostora in zlasti pri ustvarjanju in upravljanju čezmejnega zračnega prostora in čezmejnih dejavnosti

a. Morebitni razvoj čezmejne uporabe zračnega prostora s sosednjimi državami

Odboru se poroča o morebitnem razvoju čezmejne uporabe zračnega prostora s sosednjimi državami, kjer je to potrebno zaradi prometnih tokov in dejavnosti uporabnikov, oziroma drugih aktivnosti v zvezi z upravljanjem zračnega prostora z navedenimi sosednjimi državami članicami, da skupaj obravnavajo uporabo zračnega prostora prek državnih meja in/ali meja letalskih informativnih območij; še posebej v zvezi z Italijo, kot državo, ki ni v FAB CE.

⁵ Sporazum o izmenjavi radarskih podatkov z nadzornih sistemov v lasti KZPS, d.o.o., in MORS (MORS št. 372-39/2015-1 z dne 3. 3. 2015, KZPS št. 452-5/2007-21 z dne 12. 3. 2015)

V tem trenutku Republika Slovenija nima čezmejnih območij (*Cross Border Areas - CBA*)⁶, niti se ne predvideva njihova vzpostavitev. Ko bo relevantno, se bodo aktivnosti izvajale v skladu z določili Protokola oziroma v kolikor bi prišlo do oblikovanja teh območij, se bo sodelovanje odvijalo na nivoju Celice s predlogi že ob pripravi takih območij. Celica bo o tem poročala Odboru.

b. Izvajanje koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora na nivoju funkcionalnega bloka zračnega prostora (FAB CE)

Obveznost izvajanja koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora je naložena tudi funkcionalnim blokom zračnega prostora. V aprilu 2015 se je v organizaciji Skupnega civilno vojaškega odbora (v nadaljnjem besedilu: JCMACC) FAB CE v Splitu na Hrvaškem izvedla delavnica o prilagodljivi uporabi zračnega prostora, katere namen je bil seznaniti se z možnostmi, kako koncept uresničiti na FAB nivoju. Zaključki delavnice so bili, da so obstoječi dokumenti, ki so izdelani na nivoju FAB CE, zadostna podlaga za nadaljnje delo na doseganju ciljev koncepta prilagodljive uporabe zračnega prostora, kar pa se mora zgoditi na vseh treh nivojih ob upoštevanju suverenosti zračnega prostora posamezne države članice. Konsistentna implementacija v vseh FAB CE državah je nujna in bo omogočila vpeljavo FRA v celotnem zračnem prostoru FAB CE. Države članice FAB CE so ključni akter implementacije FUA na FAB nivoju, so pa omejeni viri lahko resna ovira. Učinkovita implementacija FUA se lahko doseže s sodelovanjem med državami in izvajalci storitev navigacijskih služb zračnega prometa, JCMACC pa je ustrezno telo za koordinacijo sodelovanja.

II. Ocena uporabe zračnega prostora 2015

1. Obveznost poročanja po Izvedbeni uredbi Komisije (EU) št. 390/2013 (načrt izvedbe)

Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 390/2013 z dne 3. maja 2013 o določitvi načrta izvedbe za navigacijske službe zračnega prometa in funkcije omrežja v Prilogi V (seznam podatkov, ki jih je treba zagotoviti za namen te uredbe) v točki 1.1 (f) nalaga nacionalnemu nadzornemu organu (agenciji), da poskrbijo, da so na voljo podatki za podporo nalogam iz člena 4(1)(m) in (n) Uredbe Komisije (ES) št. 2150/2005 o določitvi skupnih pravil za prilagodljivo uporabo zračnega prostora.

Celica je posredovala poročilo o uporabi zračnega prostora za 2015. Podatke iz poročila bo agencija bo preko poročanja »PP RP2 Annual Monitoring Report 2015« Organu za oceno uspešnosti izpolnila obveznost poročanja.

2. Poročilo o uporabi zračnega prostora

Leto 2015:

Posebna SUA referenca oz. oznaka:	Vsota števila dodeljenih ur (AUP)	Vsota števila porabljenih prvotno dodeljenih ur
LJ-R4	125:05	124:05
LJ-R4 in R5	159:40	159:40
LJ-R4-R5-R6A-R6B-R6C	84:30	82:30
TA1	185:00	161:50
TA2	118:00	90:15

⁶ Čezmejno območje (CBA) pomeni omejitev ali rezervacijo zračnega prostora vzpostavljeno nad mednarodnimi mejami za specifične operativne zahteve. Te so lahko v obliki začasno oddeljenega zračnega prostora (TSA) ali začasno rezerviranega zračnega prostora (TRA)

TA3	00:00	00:00
All	672:15	618:20

Legenda:

- Posebna SUA referenca oz. oznaka: Identifikator SUA, na katerega se nanaša ustrezna rezervacija. Če SUA sestoji iz sestavnih geografskih območij, se mora vsako podpodročje opredeliti posebej na rezervacijo /aktivacijo (glej AIP ENR 6.6-1).
- Vsota števila dodeljenih ur (AUP): skupno število ur načrtovano za specifične dejavnosti v določenem delu zračnega prostora, ki zahtevajo omejitve in segregacijo ostalega prometa. To število bo enako originalnemu številu ur rezerviranih v AUP. Če AUP ni izdan, se to število poveže z rezerviranim številom ur ob 14:00 UTC (poletje) ali 15:00 UTC (zima) na dan -1 za obdobje 06:00 UTC na dan operacij do 06:00 na dan +1.
- Vsota števila porabljenih prvotno dodeljenih ur: Število ur dejansko porabljenih od števila ur, ki so bile prvotno dodeljene v AUP (ali enakovrednem). (AUP: *Airspace Use Plan*)

Celica poroča, da so podatki za LJ-R4, LJ-R4 in R5 ter LJ-R4-R5-R6A-R6B-R6C zbrani iz NOTAM sporočil (objavljenih in preklicanih). Podatki za TA1, TA2 in TA3 so zbrani iz OKZP FDPS. Osnovana enota beleženja aktivacije TA1, TA2 in TA3 je 60 minut.

3. Ocena uporabe zračnega prostora

Vzpostavljene strukture uporabe zračnega prostora so zasnovane modularno in so umeščene na način, ki omogoča njihovo smiselno uporabo glede na dejanske potrebe in na način, da ne vplivajo oziroma minimalno vplivajo na komercialni zračni prevoz.

Podatki o uporabi zračnega prostora v letu 2015 kažejo, da je vsota porabljenih prvotno dodeljenih ur vedno nižja ali enaka vsoti števila dodeljenih ur.

Odbor podaja oceno, da izhajajoč iz podatkov o uporabi zračnega prostora v letu 2015, v primerjavi s podatki iz preteklih let ter izvedenimi usklajevanji med civilnimi in vojaškimi uporabniki zračnega prostora, se v zračnem prostoru Republike Slovenije koncept prilagodljive uporabe zračnega prostora izvaja ustrezno.

4. Ocena Celice

Celica podaja oceno glede obsega uporabe zračnega prostora v letu 2015. Celica podaja mnenje, da je povečan obseg uporabe posledica dodatnih nalog, ki se izvajajo v nad Osrednjim vadiščem OSVAD Poček/Postojna, predvsem z brezpilotnimi letali, vremenski pogoji in uporaba zračnega prostora razreda G glavni dejavniki, ki vplivajo na uporabo zračnega prostora. Celica ocenjuje, da so postopki glede uporabe zračnega prostora primerni glede na potrebe.

5. Mehanizmi za arhiviranje podatkov o zahtevah, dodelitvi in dejanski uporabi struktur zračnega prostora

Podatke o rezervacijah, preklicih in uporabi SUA shranjuje ZOC. Ti podatki se zbirajo od leta 2012 dalje. CNKZP shranjuje podatke o uporabi TSA. Območna kontrola zračnega prometa hrani podatke o uporabi vojaških vadbenih con TA1, TA2 in TA3. Podatki se na začetku leta združijo za preteklo leto in arhivirajo v KZPS, d.o.o.

Odbor bo v prihodnosti, če se izkaže potreba, preučil, ali je potrebno vzpostaviti drugačen način zbiranja podatkov in njihovo obliko ter način njihovega posredovanja.

→→→